

зв'язку та інформації в надзвичайних ситуаціях Механізму. Запровадження сучасних цифрових технологій – це розробка національної програми цифровізації у сфері цивільного захисту, впровадження національної системи раннього попередження, сумісних з європейськими, а також забезпечення доступу місцевих служб до європейських інформаційних платформ.

Джерела та література

1. Decision № 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. Official Journal of the European Union. 2013. № L 347. 20 December. P. 924-947.

2. Ключко А., Борисова Л., Нікітіна Л. Пріоритетні тенденції щодо реформування сфери цивільного захисту. Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез II Міжнародної наукової конференції, 21-22 квітня 2022 р. /Упорядники: А.А. Крисков, В.В. Вишньовський та Н.В. Габрусєва – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022 – 119 с.

3. URL : <https://ukraine.unfpa.org/uk/news>

УДК: 504.05:355.48(477)

Лук'янихіна О., канд. екон. н., доц.; Коваленко Є.

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ, Україна

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто аспекти впливу військової агресії на компоненти навколишнього природного середовища України. Визначено, що внаслідок міжнародного збройного конфлікту та надзвичайної ситуації воєнного характеру порушуються нормальні умови життєдіяльності. Виокремлено напрямки екодеструктивного впливу: безпосередні наслідки боїв, дії населення в умовах війни, вплив окупаційної влади та екоцид. Узагальнено інформацію про задокументовані екологічні злочини та попередні оцінки збитків за компонентами довкілля. Обґрунтовано необхідність подальшого обліку і дослідження цих впливів з метою відновлення екосистем, а також юридичного супроводу для отримання компенсацій від агресора.

Ключові слова: міжнародний збройний конфлікт, військова агресія, компоненти навколишнього природного середовища, екоцид, збитки, екодеструктивний вплив.

Lukianychina O., PhD (Econ.), Assoc. Prof.; Kovalenko Y.

Sumy Branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

THE IMPACT OF MILITARY AGGRESSION ON THE ENVIRONMENT OF UKRAINE

Abstract. The article considers aspects of the impact of military aggression on the components of the environment of Ukraine. It is determined that as a result of the international armed conflict and the military emergency, normal living conditions are disrupted. The directions of ecodestructive impact are highlighted: direct consequences of fighting, actions of the population in war, the influence of the occupation authorities and ecocide. The information on documented environmental crimes and preliminary damage estimates by environmental components is summarized. The author substantiates the need for further accounting and research of these impacts in order to restore ecosystems, as well as legal support for obtaining compensation from the aggressor.

Keywords: international armed conflict, military aggression, environmental components, ecocide, damage, ecodestructive impact.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну в лютому 2022 року стало новим етапом міжнародного збройного конфлікту (МЗК), розпочатого у 2014 році.

Згідно з нормами міжнародного гуманітарного права конфлікт можна визначити як МЗК, коли одночасно мають місце ознаки: будь-яке застосування збройної сили між державами;

ситуації окупації; відповідність положенню, що це «збройний конфлікт, в якому народи ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації та расистських режимів для здійснення свого права на самовизначення, закріпленого в Статуті ООН та в Декларації про принципи міжнародного права 1970 р.» [1].

МЗК характеризується комплексною негативною природою впливу на всі сфери життя країни, яка піддається нападу, оскільки застосовуються різні види зброї, відбувається інтенсивне захоплення територій руйнівними деструктивними методами, внаслідок чого потерпають всі компоненти навколишнього природного середовища (НПС), частиною якого є і людина.

У зв'язку з цим для розуміння і дослідження наслідків впливу військової агресії на НПС доцільно звернутися до визначення надзвичайної ситуації воєнного характеру, яка «характеризується порушенням нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене застосуванням звичайної зброї або зброї масового ураження, під час якого виникають вторинні чинники ураження населення, що її визначають в окремих нормативних документах» [2].

Нормальна життєдіяльність фактично припинилась в Україні з початком повномасштабного вторгнення і відповідає визначенню, згідно з яким ціллю і наслідком атак, обстрілів, бойових дій ворога є саме порушення нормальних умов життєдіяльності, коли «проживання населення і провадження господарської діяльності на території (об'єкті) є неможливим» [3].

Потенційні збитки України внаслідок дій росії науковці намагались оцінити, починаючи з 2014 року, після анексії Криму і окупації частини Донецької і Луганської областей, та без доступу до окупованих територій це зробити в повній мірі неможливо. З повномасштабним вторгненням зона негативного впливу розширилась, та після деокупації частини українських територій науковці змогли зафіксувати низку порушень і попередньо оцінити збитки від екодеструктивного впливу військової діяльності на компоненти НПС: атмосферне повітря; водні ресурси; земельні ресурси; ліси; природно-заповідний фонд; надра.

За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, представниками Державної екологічної інспекції загалом задокументовано 7569 злочинів, які оцінено у 3,526 трлн грн [4]. Загалом оцінка збитків за весь час війни є проблематичною через брак точної інформації, через відсутність доступу експертів до місць оцінювання і моніторингу фактичного стану екосистем окупованих територій і бойові дії, а деяка інформація не може бути оприлюднена саме під час війни.

Виокремимо напрямки негативного впливу на НПС в умовах війни:

1. Безпосередній вплив військових дій обох сторін як супутні екодеструктивні дії, яких не можна уникнути.
2. Вплив населення регіону, де мають місце воєнні дії або в регіонах, які перебувають в окупації/оточенні.
3. Вплив дій окупаційної влади на екосистему регіону.
4. Умисні дії ворога проти об'єктів екосистем – екоцид.

До першого пункту можна віднести забруднення боєприпасами, залишками техніки, руйнування ландшафту фортифікаційними спорудами. Значні масштаби забруднення України пов'язані з охопленням всієї країни бойовими діями різної інтенсивності, внаслідок чого були зафіксовані 94370 штук одиниць різноманітної техніки, озброєнь, що склало 1458032 тонн відходів і 129584 тонн викидів в атмосферу [4]. Екоцидом можна назвати підриг Каховської ГЕС, який був оцінений у 146,4 млрд грн [4].

Війна завдає величезної шкоди людям та інфраструктурі населених пунктів, де тривають бойові дії, НПС і населенню, і чим довше, тим складніше оцінити ефект накопичення негативних наслідків і прогнозувати їх прояв у майбутньому. У зв'язку з цим постає необхідність розробки відповідних природоохоронних технологій, екологічно безпечних способів утилізації токсично небезпечних видів зброї, переробки відходів, які утворились

внаслідок руйнування будівельних конструкцій, потреба в розмінування територій, відновлення біорізномайття екосистем і доведення юристами справи до суду для отримання компенсації за завдані агресором збитки.

Джерела та література

1. Міжнародне гуманітарне право. Збройні конфлікти. *Презентація Постійного Представника Президента України в АР Крим Антона Коріневича*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2020/04/МНП.-ЗК.-А.Кorynevych.-Prezentatsiia.pdf> (дата звернення 24.03.2025).
2. ДК 019:2010. Класифікатор надзвичайних ситуацій. На заміну ДК 019-2001 ; Чинний від 2011-01-01. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10#Text> (дата звернення 24.03.2025).
3. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.03.2025).
4. ЕкоЗагроза. *Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України*. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/> (дата звернення 24.03.2025).

УДК: 338.1

Михайлишин Б., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти; **Дмитрів Д.,** канд.техн.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ШВИДКОПСУВНИХ ВАНТАЖІВ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Досліджено та охарактеризовано ризики, з якими стикаються українські автомобільні перевізники під час транспортування швидкопсувних вантажів в умовах воєнного стану. Теоретично доведено необхідність пошуку та розробки заходів мінімізації наслідків від ризиків під час перевезення швидкопсуваних вантажів з огляду на зростання експортного потенціалу України у післявоєнний період.

Ключові слова: ризики, автомобільні перевезення, швидкопсувні вантажі, воєнний стан, квотування.

Mykhailyshyn B., Postgraduate Student; **Dmytriv D.,** PhD (Tech.), Assoc. Prof.
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

ANALYSIS OF THE RISKS OF TRANSPORTING PERISHABLE GOODS BY ROAD UNDER MARTIAL LAW

Abstract. Investigates and characterises the risks faced by Ukrainian road carriers during the transportation of perishable goods under martial law. The necessity of searching for and developing measures to minimise the consequences of risks during the transportation of perishable goods in view of the growth of Ukraine's export potential in the post-war period is theoretically proved..

Keywords: risks, road transport, perishable goods, martial law, quotas.

Перевезення вантажів автомобільним транспортом в умовах воєнного стану пов'язане з значними ризиками, які виникають внаслідок щоденних обстрілів території України окупаційними військами російської федерації. Особливо ускладняється перевезення швидкопсувних вантажів, які на відміну від транспортування інших вантажів, залежить від двох параметрів, а саме: часу і температурного режиму. Невчасно доставлений швидкопсувний вантаж або такий, під час перевезення якого був порушений температурний режим, означає невиконання умов контракту і як наслідок фінансові збитки для виробника та перевізника.